

Фондация "Фридрих Еберт"

Бюро България

Анализи

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии
в България

Тримесечен обзор
Януари – Март 2008

СЪДЪРЖАНИЕ

съдържание	1
1. Политическата ситуация	2
2. Състояние и развитие на партийната система	4
2.1. Процесите в управляващата коалиция	4
2.1.1. БСП	5
2.1.2. НДСВ	6
2.1.3. ДПС	6
2.2. Процесите в дясното политическо пространство	7
2.2.1. СДС	7
2.2.2. ДСБ	7
2.2.3. Българска нова демокрация (БНД)	8
2.2.4. ГЕРБ	8
2.2.5. Атака	9
3. Общественото мнение	9
4. Основни изводи и прогнози	11

1. Политическата ситуация

През изминалото тримесечие, политическата ситуация в България се определяше от няколко ключови вътрешно и външнополитически събития, които до голяма степен предопределиха политическия дневен ред в страната. Сред тези събития са: вотът на недоверие към правителството, внесен от опозицията, с мотив несправяне в борбата с корупцията; посещението на Владимир Путин в България в средата на януари и реакциите на това; пресконференцията на президента Първанов по повод една година от втория му мандат, където бяха направени редица предложения за реформи в политическата система в страната; обявяването на независимост на Косово и българската позиция по този въпрос.

Сериозен политически скандал предизвика арестуването на двама директори от Фонд „Републиканска пътна инфраструктура“, поради корупция и злоупотреба със служебно положение. Това са директорът на Дирекция „Усвояване на средства от Европейския съюз“ Любомир Лилов, както и началникът на отдел „Подготовка на търгове към фонда“ Иван Владимиров.

В резултат на скандалът с подкупите и конфликта на интереси във фонд „Републиканска пътна инфраструктура“ беше ограничено еврофинансирането на инфраструктурни проекти като Европейската комисия поиска от България да спре и всички плащания по програмата ФАР.

Корупционният скандал във Фонд „Републиканска пътна мрежа“ стана повод парламентарната опозиция да внесе поредния вот на недоверие към правителството. Вотът на недоверие беше отхвърлен от парламента с гласовете на управляващото мнозинство. За сваляне на правителството гласуваха всички депутати от опозицията, независимите народни представители, а също така и Николай Камов от Политическо движение „Социалдемократи“.

Въпреки, че опозицията беше заявила готовност, да изнесе по време на дебатите за вот на недоверие редица данни за корупция по върховете на властта, тя не успя да представи убедителни факти..

Лидерът на ДСБ Иван Костов посочи три предпоставки за корупция в страната. Първата от тях е, че БСП и президентът Георги Първанов, са „овладели“ и трите власти, с цел

да ги парализират и направят „безконтролни“. Втората предпоставка се обуславя от това, че над изпълнителната и законодателната власт действа Съветът на Тройната коалиция, а третата – че премиерът Станишев не съумява да контролира своите министри.

Атанас Атанасов от ДСБ каза, че днешното правителство е изградило стройна система за прикриването на корупцията. Според Атанасов, основният проводник на корупцията на правителствено ниво е ДПС, която „действа като мафиотска организация“.

Любен Дилов от ОДС, от своя страна заяви, че управляващите са доказали, че не се интересуват от темата за корупцията в България като доказателство за това е отхвърляният на няколко пъти законопроект за конфликт на интереси, предложен от Филип Димитров. Депутатът от отцепилата се от НДСВ нова парламентарна група „Българска нова демокрация“ Атанас Щерев посочи като особено тревожни корупционните практики в системата на здравеопазването. Според него източник на корупция са държавните поръчки и търгове за лекарствата, както и регулацията на цените на лекарствата на пазара.

Николай Камов от парламентарната група на Коалиция за България посочи, че ДПС е партията, която допринася за корупцията в страната, като се аргументира с обръчите от фирми около ДПС, определянето на купуването на гласове като „европейска практика“ от Ахмед Доган и други.

По време на дебатите за вот на недоверие, премиерът Станишев разкритикува опозицията, че повтаря старата си теза, че управляващата коалиция е несъвместима и се ръководи единствено от лични интереси. Премиерът окачестви нападките от страна на опозицията за корупция при усвояване на европейските фондове като неоснователни и некомпетентни.

Станимир Илчев изрази позицията на НДСВ като заяви, че би искал след този вот в България да започне да се формира общ алианс срещу корупцията, в който да участват всички компоненти на гражданското общество, изпълнителната и законодателната власт. И още

Депутатът от НДСВ Христина Христова посочи, че не вижда ясни и точни аргументи за корупцията в държавата, тъй като последните две правителства са направили изключително

много, за да премахнат корупцията, с предприети мерки най-вече в данъчната реформа.

Отхвърлянето на вота на недоверие показва, че управляващата коалиция остава стабилна, въпреки сътресенията в нея след напускането на НДСВ на 17 народни представители, които образуваха опозиционна парламентарна група.

По повод навършването на една година от началото на вторият му президентски мандат, Георги Първанов свика пресконференция, на която изрази редица идеи за политически и институционални реформи, което срещна сериозен политически отзвук. Първанов изведе като приоритет необходимостта от кардинални промени в изборителния закон като поиска да се въведе смесена изборителна система, при която част от кандидатите за депутати да се избират мажоритарно, и обяви, че ще инициира подписка за допитване към народа, ако депутатите не приемат идеята му.

Държавният глава застъпи още идеята за промени в конституцията, които да позволят на президента да насрочва референдуми, а също така и възможност президентското вето да бъде преодолявано в парламента с по-голямо мнозинство от сегашното. Той поиска и нов закон за политическите партии, с който да бъдат завишени критериите за регистрацията им. Едно от изискванията според него е формациите да имат структури в 2/3 от районите в страната.

Предложенията на президента предизвикаха множество реакции от страна на партиите като неговата идея за промяна в изборителната система срещна най-голяма подкрепа. Така например, лидерът на СДС Пламен Юруков заяви, че подкрепя идеята за засилване на мажоритарния елемент в изборителната система. Юруков изрази мнение, че новата изборителна система трябва да бъде гласувана до средата на юни тази година, за да могат партиите да имат достатъчно време за подготовка за следващите парламентарни избори. Освен това, той даде още положителна оценка и към искането на Първанов за разширяване на президентски правомощия и инициране на референдуми от държавния глава.

Сергей Станишев разкри, че БСП от много години подкрепя идеята за засилване на мажоритарния елемент при изборите като заяви, че оглавяваната от него партия ще ини-

цира дебат в тази насока, чиито резултат да бъде изработване на нов изборителен закон.

От ДПС бяха по-скептични към направените предложения. Общата позиция на партията е, че президентът е поставил началото на дебат за изборителната система, но лансираните от него идеи не са проект с готови решения като е нужно време и сериозни дискусии сред политическите партии в страната.

НДСВ заявиха, че са категорично против искането на президента сам да иницира референдуми, тъй като това може да доведе до двувластие и конфликт между институциите. Говорителят на НДСВ Станимир Илчев заяви, че неговата партия подкрепя силно промяна в изборителната система като е на мнение, че е необходимо преференциално гласуване без процентна бариера, което би довело до засилване на мажоритарния елемент при вота.

Сериозен политически отзвук и противоречиви оценки, предизвика посещенията на Владимир Путин в България, проведени в средата на януари. В резултат на това бяха проведени редица протестни прояви, организирани от няколко неправителствени организации и български опозиционни партии, сред които основно се откри ДСБ на Иван Костов.

Особена полемика в политическите среди, предизвикаха подписаните договорености между руското и българското правителство. Въпреки първоначалните очаквания, че при посещението на Путин в България няма да се стигне до споразумение за газопровода "Южен поток", такова беше подписано. Освен това бяха подписани и други двустранни споразумения в областта на енергетиката като например, за строителството на АЕЦ "Белене" и относно създаването на международната проектна компания за изграждане на нефтопровода "Бургас -Александруполис".

"Южен поток" е руско-италиански проект за газопровод по дъното на Черно море от руската станция "Береговая" до крайбрежието на България в гр. Варна. На българска територия газопроводът ще се разклонява по 2 трасета - северно и южно. Северното ще пренася газ до Румъния, Унгария, Словения и Австрия, а южното - до Гърция и Италия.

От опозицията окачествиха подписаните споразумения като такива, ощетяващи България, която попада под енергийната, а оттук и по-

литическа зависимост от Русия. Така например, Иван Иванов от ДСБ заяви, че това е поредното тежко предателство на правителството спрямо българските национални интереси. Според Иванов, правителството е трябвало да отстоява позицията, България да има мажоритарен дял в частта от газопровода, която минава през територията на страната. Защото.

От управляващото мнозинство отхвърлиха категорично нападките на опозицията като заявиха, че проектът за изграждане на газопровода "Южен поток" защитава напълно българския национален интерес. Министърът на икономиката и енергетиката Петър Димитров изрази мнение, че България е защитила своите интереси. Според него, това най-точно се изразява в извоюваната договореност, смесеното българо-руско дружество, което ще експлоатира газопровода, да бъде регистрирано в България, а схемата на участие на двете страни да бъде 50 на 50 – нещо, което Русия първоначално е отхвърляла като възможност, настоявайки тя да има мажоритарно участие.

Проектът за нефтопровода Бургас-Александрополис също предизвика оживена дискусия между управляващи и опозиция. Лидерът на Атака Волен Сидеров заяви, че неговата партията е категорично против проекта Бургас-Александрополис, защото той представлява голяма екологична опасност за България, което може да се отрази катастрофално, както на околната среда, така и на българската икономика и туризъм, които биха пострадали сериозно, при условие, че този проект бъде реализиран. Подобна позиция защитиха и партиите ГЕРБ, СДС и ДСБ. Кулминация на това, беше проведения местен референдум в Бургас по инициатива на дясната опозиция, организиран от избрания от ГЕРБ кмет на града Димитър Николов. Референдумът обаче не предизвика желанието от опозицията ефект, тъй като на него се явиха едва 27% от имащите право на глас граждани на Бургас, при необходимост повече от 50% гласове, за да бъде референдумът легитимен. Резултатите показаха, че 98% от гласувалите са против изграждането на нефтопровода.

Обявяването на едностранна независимост от страна на Косово се превърна в основното външнополитическо събитие, пряко засягащо България като съседна на Сърбия държа-

ва. Това беше и причината, поради която възникна голяма обществена дискусия, особено в публичното и медийно пространство. В медии и дискусии предавания бяха отразени позициите на редица общественици, интелектуалци и политически ангажирани фигури, които изразиха различни аргументи. В общественото мнение доминираща се оказа позицията, че независимостта на Косово е стъпка оцеляваща Сърбия, поради което и официалната българската позиция трябва да се съобрази с това.

Деликатната за България ситуация като съседна страна доведе и до изчаквателна позиция по отношение признаването на косовската независимост. Позицията на правителството беше, че страната по принцип признава този акт с оглед реалностите, но ще изчака да види как в Косово ще започнат да функционират институциите след обявената независимост и дали новата държава ще изпълни международните договорености.

Един месец след обявената от Косово независимост България призна този акт с колективна декларация, подписана още от правителствата на Хърватска и Унгария. Единствената парламентарна партия, която се противопостави на обявената независимост и осъди позицията на българското правителство беше на националистите от Атака. Останалите опозиционни партии подкрепиха признаването.

2. Състояние и развитие на партийната система в България

2.1. Процесите в управляващата коалиция

Изминалите три месеца бяха тест за стабилността на управляващата коалиция между БСП, НДСВ и ДПС. Напрежението от края на миналата година, когато група депутати от НДСВ напуснаха парламентарната група и сформираха собствена такава, стана повод за очаквания сред политическите и обществени среди, че правителството постепенно може да загуби своето мнозинство, което да предизвика предсрочни парламентарни избори. Поне до този момент, тези очаквания не се оправдаха, което се потвърди от отхвърления вот на недоверие от страна на мнозинството. Нещо повече – на проведената среща в Хисаря на Съвета на лидерите на управляващата коалиция, трите партии

в нея в специална декларация заявиха своите намерения за нов управленски мандат след парламентарните избори догодина. Въпреки тези намерения, процесите между трите партии остават сложни и предмет на множество компромиси и договорки. В същото време, и в трите партии поотделно текат различни вътрешнопартийни процеси, които ще предопределят и в бъдеще динамиката на процесите в тях.

2.1.1. БСП

Най-голямата управляваща партия БСП започна подготовка за своя партиен конгрес, който ще се проведе през лятото. В тази връзка се готви приемане на нов устав на партията, за което работи специално избрана вътрешнопартийна комисия.

Промените в устава предвиждат въвеждането на нов статут в партията – този на „съратниците“, наред с тези на „членовете“ и „симпатизантите“, „Съратници“ ще се наричат предизборните съюзници на БСП, които участват като кандидати на партията, без да са нейни членове. В тази категория влизат още и безпартийните представители в избирателните комисии, както и наблюдателите и застъпниците по време на избори. „Съратниците“ ще имат възможност, да се регистрират като такива към дадена общинска партийна организация като по този начин ще могат да участват и във вътрешнопартийни избори.

Проектът за нов устав предвижда занаяпред гласуването за изборните длъжности на партията да бъде задължително с тайно гласуване, като по-широко ще бъде застъпена практиката това да става на вътрешнопартийни референдуми. Новият устав ще предвижда въвеждане на мандатен принцип за ръководителите на местните партийни организации, които ще могат да управляват по два четири годишни мандата. Най-сериозен спор и противоречия, поражда идеята за разделение на постове в изпълнителната и партийната власт като най-вероятно новия устав ще редуцира броя на позициите, които едновременно ще могат да бъдат заемани от едно и също лице. По този начин министри, депутати, областни управители и общински съветници, избрани от БСП, няма да могат да съвместяват работата си в изпълнителната или законодателна власт с индивидуа-

лен ръководен пост в партията. Изключения ще бъде направено само за нейният лидер.

Новият устав предвижда и промяна в наименованието на Висшия съвет на партията, който вече ще се нарича Национален партиен съвет.

Проектът за нов устав ще бъде предмет на дискусии и обсъждане в партийните организации като се очаква да бъде приет на заседание на 46-ия конгрес на партията, който ще се проведе това лято.

Вътрешнопартийните критици на ръководството на партията и правителството и през изминалото тримесечие бяха активни. По повод приетата от съвета на тройната коалиция, актуализирана управленска програма, лявото крило заяви, че не е съгласно с промяната в пенсионната система, която води до поредното намаляване на дела на работодателите в осигурителните вноски за сметка на работниците и на увеличаване на бюджетните разходи.

От „лявото крило“ в БСП направиха предложение, партията да се яви самостоятелно на следващите парламентарни избори през 2009 г., а не в коалиция с други партии, каквато е практиката през последните няколко години. Като мотиви за това предложение, лидерът на фракцията Янаки Стоилов изтъкна, че по този начин ще може да се открие по-ясно собственият политически облик на партията.

Лявото крило в БСП излезе и с няколко предложения към правителството за промяна в социално-икономическата политика до края на мандата му. Сред тях са поддържане на висок и устойчив икономически растеж, провеждане на политика „антибедност“, противодействие срещу корупцията и сивата икономика. Друго предложение на „лявото крило“ е, че е необходимо по-ранно определяне на приоритетните области, в които да се насочват средства от бюджетния излишък като това може да става още в средата на годината. По този начин ще бъдат преодолените съмненията в непрозрачни практики, които бяха отправени към управляващите от опозицията.

Друг от обичайните критици на кабинета и ръководството на БСП – Татяна Дончева изрази позиция, че партията губи доверието на хората, поради нарушена комуникация със своите членове и симпатизанти.

Взаимоотношенията на БСП с нейните партньори от Коалиция за България също претърпяха развитие. Конфликтът, който назряваше от близо година между БСП и лидерът на Политическо движение „Социалдемократи“ Николай Камов достигна своята очаквана развръзка. Камов беше изключен от парламентарната група на „Коалиция за България“ след като подкрепи със своя глас, внесен от опозицията, вот на недоверие към правителството. Малко след това, партията на Камов сама напусна Коалиция за България. Камов заяви, че ще продължи да работи като независим депутат до края на мандата на това Народно събрание. Това поставя отворен въпроса за бъдещите политически партньори на Камов за следващите парламентарни избори. Още повече, че министърът на външните работи Ивайло Калфин, член на партията на Камов изглежда се дистанцира от своя лидер, запазвайки поста си и добрите взаимоотношения с премиера и лидер на БСП Станишев.

2.1.2. НДСВ

Процесите на разцепление в НДСВ, както спадащото доверие в партията от страна на електората продължават да поставят на дневен ред въпроса за нейното бъдеще. В тази връзка партията започна подготовка за следващите парламентарни избори като основна нейна цел е да възстанови загубеното доверие сред своите симпатизанти, подобрявайки своя политическия облик, а също така да търси и евентуални бъдещи предизборни коалиционни партньори.

На заседание на Политическият съвет на партията беше изразена позицията, че участието на НДСВ в тройната коалиция е полезно. В подкрепа на това, бяха оповестени резултати от вътрешнопартийно проучване на нагласите в местните партийни организации на партията. Според говорителя на НДСВ Станимир Илчев, членовете и симпатизантите на партията разбират, че конфигурацията на бъдещо управление на страната ще бъде много по-сложна, ето защо много от тях стигат до разбирането, че сегашната трипартийна коалиция е много по-добра и ефективна.

На заседанието беше заявено още, че НДСВ започва подготовка за парламентарните избори през 2009 г. От партията изразиха позицията, че ще настояват парламентарните

избори да бъдат съчетани с изборите за Европейски парламент. Беше взето още решение, на следващото заседание на политическия съвет да бъде избрано ръководство на предизборния щаб и да бъде разработена предизборната стратегия на партията.

НДСВ започва създаването на 12 експертни консултантски съвета, които ще подпомагат дейността на партията като изработват програмни позиции и политики. Задачата на тези съвети още е да осигурят по-висока степен на комуникация на различните нива в партията, както и да дадат възможност за по-голяма прозрачност в партийната работа и въвличане на членовете и симпатизантите в дискусии по актуални политически и обществени теми. Ръководителите на отделните съвети са следните: съвета по външна политика се оглавява от Соломон Паси, по въпросите на духовността и науката от Огнян Герджиков, по здравеопазването от Антония Първанова, по икономика и финанси от Владимир Каролев, по социална политика – от членът на партийното ръководство Румяна Денева, по въпросите за младежта и спорта от Калоян Дамьянов от младежката организация на партията, по култура и туризъм от Нина Чилова, по околна среда и земеделие от шефа на парламентарната група на партията Пламен Моллов, по въпросите на енергетиката от Деница Димитрова, за местното самоуправление ще отговаря Тодор Върбанов, по въпросите за съдебната система и вътрешния ред и сигурност – зам. областния управител на Пловдив Меглена Русенова, а Олимпи Кътев – за транспорта и съобщенията.

Въпреки, че на срещата в Хисаря на Съвета на тройната коалиция не беше дискутиран и решен въпроса за смяна на министри от НДСВ, за което според запознати настоява Симеон Сакскобургготски, тази възможност остава като потенциална и занапред. Сред тези, които лидерът на партията настоява да бъдат отстранени според запознати е най-вече министърът на отбраната Веселин Близнаков.

2.1.3. ДПС

През изминалото тримесечие по отношение на ДПС не се случиха особени вътрешнопартийни събития, които да окажат влияние на нейното развитие. Партията все повече затвърждава своите позиции в управляващата коалиция,

където нейната тежест нарасна след разцеплението в парламентарната група на НДСВ.

И през този период ДПС беше партията, която понесе най-много критики не само от опозицията, но и от някои ключови фигури в БСП. Така например, бившия министър на икономиката и енергетиката Румен Овчаров заяви, че правителството става все по-зависимо от икономическите интереси на ДПС. От опозицията продължиха своите нападки към ДПС, които продължават през целия мандат на правителството. Лидерът на ДСБ Иван Костов, който е сред най-големите политически противници на ДПС заяви, че партията на Доган запазва своето влияние в обществото благодарение на политическия патронаж и клиентелизъм, който осигурява на своите членове и спонсори като по този начин е развила голяма мрежа от корупционни практики. По повод признаването на Косово от страна на българското правителство, от ДСБ заеха една доста крайна позиция засягаща ДПС като призоваха нейното ръководство да подпише декларация, че няма да работи за автономизация на територии от България, в които живеят преобладаващо турско население. От ДПС заявиха в отговор, че това са несериозни провокации от Иван Костов, които целят единствено създаване на неоснователни отрицателни настроения срещу ДПС.

Според запознати източници ДПС са започнали подготовка за парламентарните избори догодина като разработват различни варианти за участие на тях. Един от най-обсъжданите варианти е явяване на изборите под формата на коалиция в общ Либерален алианс заедно с НДСВ. Според запознати такива разговори вече се водят с лидера на НДСВ Симеон Сакскобурготски.

2.2. Процесите в дясното политическо пространство

2.2.1. СДС

През изминалото тримесечие от ръководството на СДС бяха особено активни по отношение отваряне на партията към други десни политически сили и засилване на диалога между тях, с цел обединяване на десницата. Така например, СДС предложи на партия "Радикали", ръководена от един от бившите силни политици в СДС и ви-

цепремиер в кабинета на Иван Костов, Евгений Бакърджиев, Съюза на свободните демократи, Български демократически форум, Съюза на репресираните и Радикалдемократическата партия да започнат стъпки по обединение на десницата като изработят общ устав. За целта, работна група с представители на горепосочените партии ще обсъди възможността и формата на бъдещото сътрудничество между тях. Представителите на ССД засега запазват съдържана позиция като нейния настоящ лидер Иван Антикаджиев, който наследи Стефан Софиански след неговата оставка заяви, че неговата партия внимателно ще обсъди предложението, но за момента повечето от членовете на ръководството на партията изразяват резервирана позиция.

През изминалото тримесечие пролича, че СДС е готова за диалог с всички десни партии за общи действия, целящи връщане на доверието на гражданите към десницата. От партията заявиха, че ще работят активно с ГЕРБ на Борисов като излязоха с предложение за необходимостта от експертен диалог, който да оформи сферите на сътрудничество между двете партии по конкретни политики. СДС призоваха и останалите десни партии, включително и ДСБ да се включат в тази инициатива.

2.2.2 ДСБ

През изминалото тримесечие ДСБ продължиха със своята резервираност към останалите партии от десницата, въпреки, че подкрепиха съвместно с останалите опозиционни партии вотът на недоверие към правителството. ДСБ запази своето недоверие към ГЕРБ, което най-ярко пролича при гласуване приемането на партията на Борисов за член на ЕНП. Иван Костов заяви, че ГЕРБ не е доказала, че е дясна партия, поради което за ДСБ е невъзможно сътрудничеството с нея. По повод обединителните процеси, на които стана инициатор СДС, Костов също изрази резервираност като заяви, че ДСБ няма да се обедини със СДС и ще участва самостоятелно на следващите парламентарни избори. Костов вижда напредък в развитието на СДС, но за него остават опасенията, че партията би си сътрудничела с ДПС в бъдеще, поради близките отношения на Пламен Юруков с Йордан Цонев и Христо Бисеров от ДПС, които бяха членове на СДС, когато партията се оглавяваше от Костов.

ДСБ бяха особено критични към посещението на Владимир Путин в страната като се включиха активно в протестите по време на визитата. Лидерът на ДСБ Иван Костов заяви, че протестите са насочени не срещу руския народ, а срещу един недемократичен, дори тоталитарен режим, какъвто Путин е установил в Русия. Костов беше особено краен в своите оценки по повод сътрудничеството между България и Русия в областта на енергетиката. Според него това ще задълбочава едностранната зависимост и почти "васалния характер на икономическите отношения", тъй като България под управлението на тристранната коалиция се превръща в "руски придатък и сателит на руската енергийна и политическа орбита".

Същевременно се засилиха противоречието между верните на Костов дейци и неговите критици в партията. Лидерът на софийската организация на ДСБ Атанасов обвини критиците на Костов в нелоялност и властнически амбиции. Те от своя страна / Димов и Михайлов/ контрираха, че Костов е превърнал партията в инструмент на защита на личните интереси и я довел до изолация от другите партии и гражданите.

2.2.3. Българска нова демокрация (БНД)

Отцепилите се 17 депутати от НДСВ, които образуваха самостоятелна парламентарна група с името "Българска нова демокрация" (БНД) заявиха, че до лятото ще свикат учредителен конгрес, на който ще създадат партия със същото име. От ръководството на БНД заявиха, че бъдещата партия ще бъде с дясноцентристка ориентация и ще се стреми към сътрудничество с останалите десни партии в страната, с цел съвместно бъдещо управление. В тази насока от БНД вече започнаха консултации с други десни партии. Така например, в началото на февруари се състоя среща между БНД и ГЕРБ, на която бяха изразени принципите на евентуалното бъдещо сътрудничество между двете партии. След срещата Лидия Шулева от БНД заяви, че е обсъждана идеята за силно дясно управление след следващите парламентарни избори като и двете партии са изразили мнение, че са необходими предсрочни такива. От ГЕРБ изразиха позицията, че партиите могат да си сътрудничат след изборите, но ГЕРБ категорично ще се яви самостоятелно на тях.

Негативното отношение на БНД към тройната коалиция пролича при гласуването на вота на недоверие, на който от новата парламентарна група гласуваха за свалянето на правителството.

2.2.4. ГЕРБ

ГЕРБ бе приета за член на ЕНП като по-този начин получи международна легитимация на дясно политическа партия. Председателят на ЕНП Уилфред Мартенс определи ГЕРБ като абсолютен лидер на десните партии в България, доказателство за което са високите изборни резултати за партията на местните избори и тези за Европейски парламент. Мартенс изрази увереност, че ГЕРБ ще съумее да обедини дясното политическо пространство в България и ще формира следващото правителство на страната.

Борисов окачестви приемането на неговата партия за член на ЕНП като огромно признание за свършената от партията работа, но и като голяма отговорност. Борисов заяви, че ГЕРБ ще изпълни поетите към ЕНП ангажименти като целта на партията е да обедини българската десница около общата цел спечелване на следващите парламентарни избори и формиране на дясноцентристско правителство.

От българските партии членки на ЕНП, подкрепа за членството на ГЕРБ дадоха делегатите на СДС, Демократическата партия и Земеделия народен съюз на Анастасия Мозер, докато от ДСБ на Иван Костов се въздържаха. От ДСБ оправдаха своя вот с мотива, че ГЕРБ е партия, която не е доказала своя дясноцентристки профил. Според ДСБ, ГЕРБ трябва да се разграничи политически от всички сътрудници и служители на бившата Държавна сигурност, които бяха в листите на кандидатите на ГЕРБ на местните избори, а сега са сред общинските съветници и кметове. Освен това ГЕРБ не са заели категорична позиция по отношение на президента Първанов, а също така и не са осъдили престъпленията на комунизма.

ГЕРБ беше един от съорганизаторите на митинга пред Народното събрание по време на гласуването на вотът на недоверие към правителството наред с партиите от парламентарната опозиция. От ръководството на партията заявиха, че въпреки неуспехът на вота на недоверие партията ще продължава да прави всички усилия, за да бъдат предизвикани предсрочни пар-

ламентарни избори. Лидерът на партията Бойко Борисов заяви, че правителството носи отговорността за спрените пари по програмата ФАР на ЕС, поради корупцията и невъзможността кабинета да се справи с нея. Борисов коментира и ареста на зам. шефа на Главна дирекция за борба с организираната престъпност (ГДБОП) Иван Иванов като ясен сигнал, че премиерът Станишев е неспособен да се справи с корумпираните лица в подчинените му министерства и ведомства, поради това, че е с ограничен политически ресурс в рамките на тройната коалиция, където се преплитат множество интереси, които пречат на провеждането на каквато и да е рационална политика.

В края на февруари се проведе учредителен конгрес на младежката организация на ГЕРБ, на който участваха над 600 делегати. Конгресът избра за председател на младежката организация 24-годишната Моника Панайотова – завършила международни икономически отношения.

2.2.5. Атака

През изминалото тримесечие се забеляза промяна в реториката на Атака и нейният лидер Волен Сидеров по отношение търсене на диалог с останалите опозиционни формации. Чрез това партията се стреми да излезе от политическата изолация, в която изпадна след влизането им в парламента и с оглед приближаващите парламентарни избори догодина. Сидеров направи редица изказвания в медиите, на които призова всички национално отговорни партии да се обединят около идеята за изработване на дългосрочна национална стратегия и програма, която да бъде в основата на политиката на българската държава за години напред. Това според Сидеров е необходимо с оглед очертаващата се демографска криза в страната, която много скоро ще се превърне в заплаха за националната сигурност на страната в условията на все по-глобализиращия се свят.

Атака беше единствената парламентарна група, която гласува против ратификацията на Договора от Лисабон от Народното събрание. Против бяха и независимите народни представители, които преди това напуснаха Атака. Мотивите за това са, че чрез този договор страната е загубила своя национален суверенитет и занаяд всички важни политически решения ще се взимат от Брюксел.

3. Общественото мнение

През изминалото тримесечие, електоралните нагласи в обществото показаха промяна в тенденцията от края на миналата година, когато се наблюдаваше относителен паритет между двете основни партии в момента – ГЕРБ и БСП. Проучване на НЦИОМ от края на февруари сочи сериозен ръст в заявена подкрепа за ГЕРБ, която се очертава като първа политическа сила. На въпросът: "Ако изборите бяха днес, за коя политическа партия ще гласувате?", 30,3% от анкетиранияте заявяват, че ще дадат своя вот за ГЕРБ, докато БСП, която се нарежда втора в анкетата, получава два пъти по-малка подкрепа - 15,4% от избирателите. Партиите, които със сигурност биха преминали изборния праг, са ДПС (9,3%) и Атака (5,4). От останалите десни партии, поне на този етап, единствено СДС имат шанс да влязат в парламента, събирайки 4%, подкрепа. ДСБ получава едва 2,6% от гласовете на анкетиранияте, а БЗНС – НС по-малко от 1%. Явявайки се самостоятелно, НДСВ почти сигурно няма да попадне в следващия парламент, тъй като данните от проучването ѝ дават подкрепата на 1,6% от анкетиранияте избиратели.

Според проучването на НЦИОМ в обществото доминира убеждението, че правителството на Станишев ще изкара целия си управленски мандат. На такова мнение са 61% от анкетиранияте лица, докато едва 15% считат, че ще има предсрочни парламентарни избори.

Проучването разглежда нагласите на гражданите към процесите, които се развиват в дясното политическо пространство. 36% от анкетиранияте смятат, че в близко бъдеще страната може да се управлява от дясна коалиция. Най-често такава оценка дават хората между 40 и 60 години, високообразованите, жителите на областните градове и симпатизантите на ГЕРБ и Атака. 32% от българските граждани са на мнение, че ГЕРБ е партията, способна да обедини дясното политическо пространство, а едва 5% считат, че това може да направи СДС. Близо ¼ от анкетиранияте смятат, че в момента няма партия, която да бъде двигател на обединението на десницата в страната.

Анкетата на НЦИОМ съдържа въпрос и за това, каква трябва да бъде следващата управленска коалиция в страната, което очертава друга важна тенденция сред избирателите.

Най-голяма подкрепа печели самостоятелно управление на ГЕРБ като на такова мнение са 9% от избирателите. Евентуална коалиция между сегашните политически опоненти БСП и ГЕРБ заема втора позиция с 3,7% от всички анкетираните, изпреварвайки по подкрепа възможен съюз между СДС и ГЕРБ, който получава 3,2%. Едва 3,1% от избирателите подкрепят втори мандат на сегашната коалиция.

Симпатизантите на БСП предпочитат да управляват повече с ГЕРБ (13,3%), отколкото със сегашните си коалиционни партньори от НДСВ и ДПС (6,5%). Най-много привърженици за нов мандат на сегашната тройна коалиция има сред симпатизантите на ДПС (13,9%). Мнозинството от електората на ДПС (19,3%) обаче смята, че бъдещото правителство трябва да бъде между тяхната партия и социалистите. 1/3 от електората на НДСВ е на мнение, че тяхната партия трябва да управлява с ГЕРБ – срещу 5,3% подкрепа за коалиция само с БСП и 7,4% за нов мандат на сегашното правителство. Всеки четвърти от привържениците на ГЕРБ счита, че тяхната партия трябва да управлява самостоятелно, докато 10% от тях дават предпочитание за коалиция с партиите от традиционната българска десница, а само 4% с БСП.

Привържениците на Атака залагат на две алтернативи с приблизително равно разпределение на гласовете – по около 25% от анкетираните симпатизанти на партията предпочитат или да управляват сами или в коалиция с ГЕРБ.

Сред симпатизантите на СДС се наблюдава следното: 18% искат страната да бъде управлявана от дясна коалиция като 13% предпочитат коалиция между СДС и ГЕРБ, а 8% желаят съвместно управление с ДСБ.

Най-много обаче – над 52% от всички българи не могат да посочат, или са убедени, че няма добра алтернатива за възможни коалиции, които да поемат управлението на страната.

Проучването на НЦИОМ показва, че расте броят на избирателите, които искат в страната да бъде въведено задължително гласуване – от 34,7 през 2007 г. до 45,2% сега.

По отношение на вотът на недоверие – 52% от българите одобряват тази инициатива на опозицията, именно поради високите нива на корупция в страната. Най-голяма подкрепа на вотът на недоверие има сред симпа-

тизантите на СДС и Атака – по 87% и за двете партии, следвани от привържениците на ДСБ с 80% и тези на ГЕРБ с 72%. Одобрението на мотивите за вота е по-високо от средното сред жителите на столицата и областните градове, хората с висше образование и най-младите избиратели. Близко 25% от българите не одобряват вотът на недоверие като това са предимно симпатизантите на тройната коалиция, най-възрастните и жителите на селата.

Друго едно проучване, направено от Галъп показва някои оценки в обществото по отношение на безработица, тенденциите в икономиката и инфлацията. В оценките си за икономиката в страната, общественото мнение по традиция от последните 15 години продължава да вижда предимно спад или най-малкото непрекъсната заплаха от такъв. Най-чувствителният показател за икономическите настроения на практика остават мненията за това, което ще се случва с цените, след като безработицата престана да бъде първият фактор в класацията на обществените проблеми. Близко 40% от българите показват като основен проблем в страната инфлацията, следвана от ниските доходи с около 29% като очакванията за в бъдеще са по-оптимистични сравнени с тези от миналата година.

Изследване на НЦИОМ отчете настроенията в българското общество по повод независимостта на Косово и последиците, които произтичат от това за стабилността в региона. Допитването сочи, че основните страхове от обявената независимост не са свързани с националната сигурност на България. Много по-големи са опасенията от външнополитическите последиствия след подкрепата от страна на България на независимостта на бившата сръбска провинция. 61% се страхуват от повишаване на напрежението в Сърбия, а 52% – от усложняване на отношенията на България със Сърбия. Над половината от анкетираните се притесняват на възможни бъдещи конфликти в Македония. 43% от българите очакват да последва "косовизация" на други държави в региона.

22% от анкетираните категорично не одобряват позицията на правителството за признаване на Косово, 30% не могат да преценят, а 14% са съгласни с решението на българската държава.

4. Основни изводи и прогнози

1. Около една година преди редовните парламентарни избори политическата ситуация в страната е белязана от две основни тенденции. От една страна, засилване на вътрешната нестабилност вследствие нарастване на корупционните разкрития във възлови структури на изпълнителната власт. Най-засегнати са министерството на вътрешните работи и структурите свързани с изпълнението на редица важни програми на Европейския съюз. Стигна се до суспендиране на редица финансови потоци по тези програми вследствие на корупция или неспособност да се изпълнят критериите за тяхното усвояване.

От друга страна, има нарастване на недоволството и натиска на определени социални и професионални групи недоволни от заплащането на техния труд или затруднени да реализират продукцията си в новите условия на членство на страната в ЕС.

Същевременно икономическата ситуация като цяло е стабилна с изключение на обезпокоително високата инфлация /около 12 %/ и растящия дефицит в текущата сметка. Същевременно има симптоми, че българската икономика ще понесе определени негативни последици от финансовата криза в САЩ и частично в ЕС, което е видно в спадащите цени на акциите на фондовата борса и затягане на условията за отпускане на кредити.

Въпреки тези негативни процеси, управляваща коалиция вероятно ще може да довърши мандата си, независимо от спадащото обществено доверие. В нея се открояват симптоми на напрежение породени от кризата в отделни партии част от нея, особено в НДСВ, която неотдавна се разцепи. Също така, в най-голямата партия в коалицията, БСП, ситуацията е напрегната вследствие сблъсъка между основни крила в нея. Най-стабилна остава ДПС, която засега се очертава като основен гарант за стабилността на коалицията. Не е изключено да има определени правителствени промени в близко време.

През последно време се активизира и президентът Първанов, който излезе със серия от предложения за реформи в политическата система. Те, макар и нееднозначно, получиха одобрението на основни политически сили и гражданското общество. Същевременно само част от тях, напр. предложението за реформа в

избирателната система, с цел усилване на мажоритарния елемент, може да получат практическа реализация. Всичко предложения свързани с увеличаване на президентските правомощия едва ли ще получат подкрепа в парламента. С наближаване на изборите може да се очаква засилване на присъствието на президента в политическия живот, особено на конструктивната му критика към слабостите на правителството.

2. Партийната система и повечето политически партии част от нея се намират в тежка криза на доверието. Това ражда две тенденции – оттегляне на гражданите от политическия и в частност изборния процес или ориентация към популистички алтернативи, типичен пример за които са Атака и в частност ГЕРБ.

В БСП като основна партия в левия спектър протичат сложни процеси на вътрешна диференциация, някои наследство от миналото, а други, продукт на сериозни идеологически различия, подхранени от политиката на правителството. Те се изразяват както в междукланови битки /групата около Овчаров, Петков и Станишев/, така и в сблъсъци между лявото и дясно-центристкото крило, асоциирано със Станишев. Те набират скорост и под натиска на обществените процеси, особено корупционните скандали и във връзка с дискусиите за промяна на устава, който трябва да засили демокрацията в БСП. Самата партия се намира под острата критика на опозицията, особено на ГЕРБ, която настоява за предсрочни избори.

Лявото крило критикува правителството, че се е ориентирало към нео-либерална политика, особено с приемането на плоския данък, и отказ от социалните цели на партията. Ново напрежение създаде позицията на правителство към Косово, която не се приема от значителна част от членовете на БСП.

Друг фронт се очертава между част от ръководството около лидера Станишев, и по-млади негови членове, които се конфронтират с представители на "тежката артилерия", които до неотдавна играеха доминираща роля.

Тези процеси водят до спад на електоралното влияние на БСП, която според последни проучвания получава подкрепата на около 17% от избирателите.

Ако премиерът и лидер на БСП не овладее вътрешните конфликти и те ще се отразят

пряко на способността му да ръководи правителството. Обществото очаква решителни действия в овладяването на корупцията и преодоляване на негативните процеси възпрепятстващи усвояването на европейските фондове. Засилващата се представа на нерешителност от премиера подкопава позициите на правителството и води до загуба на обществено доверие. Това поставя на изпитание самата позиция на премиера и качествата му на ръководител.

3. Основната опозиционна партия, ГЕРБ, продължава да печели популярност на фона на кризата на доверието към управляващата коалиция и конфликтите, които я съпътствуват. Тя продължава да жъне успех от популисткия дискурс на лидера Борисов, чийто основен рефрен са исканията за предсрочни избори. Същевременно се появяват симптоми на вътрешни противоречия в някои среди на партията, което доведе до серия от изключване на активисти от нея. Има и брожение сред част от поддръжниците на ГЕРБ срещу новите дейци получили властови позиции. Част от тях биват критикувани, че слабо се справят с работата си – напр. част от кметовете.

Определен международен успех на ГЕРБ беше приемането ѝ в ЕНП, която я легитимира като дясна партия, въпреки неяснотите в нейната ценностна ориентация и критиките от специалисти към програмата, особено икономическата ѝ част. Същевременно, въпреки стремежа да се представя за непримирима опозиция, ГЕРБ участва в местната власт в основни градове и гражданите все по често ще сравняват нейната риторика с конкретната управленска дейност. Самият Борисов е все по-често критикуван за слабостите му като кмет на София. С течение на времето ще нарастват и вътрешно-партийните разногласия в ГЕРБ. Засега Борисов като безспорен лидер ги овладява, но авторитарния му стил на ръководство вече предизвиква определени негативни реакции сред активисти на ГЕРБ.

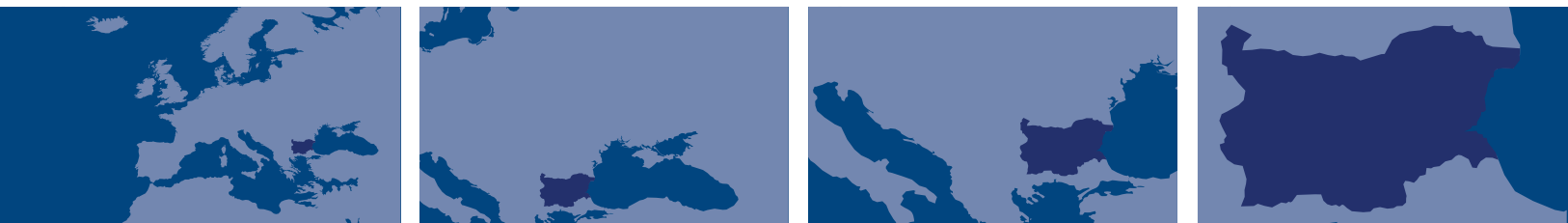
Стабилизирането на електоралното ѝ влияние на около 25-27 % не дава гаранции, че тя ще получи абсолютно мнозинство на следващите избори, цел която ГЕРБ преследва. Засега тя избягва да се обвързва с предизборни коалиции, и обявява, че няма да управлява в коалиция с БСП, ДПС и Атака. Това я поставя в сложно положение, ако само четири партии влязат в следващия парламент, според днешните прогнози.

4. Процесите в дясното пространство продължават да се характеризират с противоречивост породено от силно отслабналото влияние на СДС и ДСБ. От както стана лидер на СДС, Юрков се стреми да промени тренда на спадащото влияние на партията, но засега няма успех. Последната му инициатива целяща да възстанови в партията бивши дейци свързани със СДС, но поради една или друга причина го напуснали, едва ли ще постигне искания ефект. Може да се получи точно обратното, да се стигне до оттегляне на още граждани от СДС, които имат негативни реакции към част от "новоприетите"

ДСБ продължава да е капсулирана в крайния си опозиционен курс, наложен от лидера Костов. Самият той е все повече оспорван в рамките на партията – било от открити опозиционери/ Димов, Михайлов/ или от мълчаливи противници / Малинов/. Въпреки, че е подкрепян от верни поддръжници и крайни антикомунисти, Костов и ДСБ нямат перспектива при сегашния курс. Лидерът Костов носи твърде много негативи за партията, подложен е на постоянни атаки от медиите и враждебни нему политически дейци и сили.

5. Крайно дясната и националистическа Атака се стабилизира напоследък, след определен спад на влиянието. Това е и резултат на факта, че беше легитимирана от други десни партии, които я включиха в общи протестни действия срещу правителството при вота на недоверие. Самият лидер Сидеров залага на по-конструктивен тон с цел да не се изключи от бъдещи правителствени коалиции след следващите избори.

6. Според последните прогнози, на едни следващи избори в парламента ще попаднат сигурно четири партии – БСП, ДПС ГЕРБ и Атака. Има минимални шансове и за СДС. Това създава една безпрецедентна ситуация в България и ще затрудни формирането на бъдещо правителство, ако фронтите се запазят и не се намерят компромисни решения. При всички случаи, трансформациите в пост-преходната партийна система ще продължават и вероятно ще предизвикат нови конфигурации на правителствено равнище. Не са изключени и изненади – като абсолютно мнозинство в парламента на ГЕРБ. Или нов тип комбинации между ГЕРБ и БСП за съвместно правителство, въпреки заканите на Борисов. Има твърде общи интереси между двете партии от миналото и днес за да се отхвърли тази алтернатива.

Адрес

Фондация "Фридрих Еберт"
Бюро България
п.к. 859
ул. "Княз Борис I" 97
1000 София, България

Заявки

Фондация "Фридрих Еберт"
Бюро България
г-жа Емирия Бургазлиева
е-mail: office@fes.bg
факсМ +359 (2) 9802438

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация не съвпадат непременно с тези на фондация "Фридрих Еберт" или на организациите, за които работят авторите.